

NÄIN VOI
VAIKUTTAA

**NUORTEN
POLITIikka-
KOULU**

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

Sisällys

Näin voi vaikuttaa!.....	5
Nuorten politiikkakoulu.....	7
#harrastukset	9
#kuluttajavalinnat	11
#kysely	13
#some	15
#puhu.....	17
#uutinen.....	19
#medialukutaito.....	21
#mielipidekirjoitus.....	23
#opiskelu.....	25
#oppilaskunta (peruskoulu)	27
#opiskelijatoimikunta #ainejärjestö (korkeakoulut)	29
#osallisuusryhmä.....	31
#nuorisovaltuusto	33
#nuorisotila	35

#mielenosoitus.....	37
#aloite.....	39
#palaute.....	41
#tapahtuma.....	43
#vapaaehtoistyö.....	45
#yhdistystoiminta.....	47
#kokous	49
#osallistuva budjetointi.....	51
#äänestäminen	53
#otayhteyttä	55
#poliittiset nuorisojärjestöt	57
#lobbaus.....	59
#yhdenvertaisuus	61
Näin voi vaikuttaa.....	62
Lähteet.....	62
Tekijät.....	63

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

näin voi
vaikuttaa

Näin voi vaikuttaa!

Näin voi vaikuttaa -sarjassa esitellään erilaisia vaikuttamisen keinoja. Tähän oppaaseen on koottu vain murto-osa erilaisista tavoista olla mukana ja osallistua. Tärkeintä on, että löydät sinulle sopivimman tavan vaikuttaa ja osallistua. Vaikuttaa voi monella eri tavalla, joten jokaiselle löytyy oma tapa toimia.

Hyppää siis oppaan matkaan ja tutki erilaisia keinoja vaikuttaa. *Mitkä tavat ovat sinulle sopivia?*

SITRA

OULU | Sivistys- ja
kulttuuripalvelut

NUORTEN POLITIikka- KOULU

Nuorten politiikkakoulu

Nuorten politiikkakoulu on Oulun kaupungin ja Sitran rahoittama Demokratiakokeilut 2020 -hanke. Ideana ja ajatuksena on lisätä nuorten tietoja ja taitoja siitä, miten yhteiskunta toimii ja miten voi vaikuttaa omassa ympäristössään. Nuorten politiikkakoulun tavoitteena on löytää erilaisia vaikuttamisen tapoja nuorille. Poliitikka voi sanana olla jopa hieman pelottava ja aiheuttaa monenlaisia mielikuvia. Loppujen lopuksi, politiikassa on kyse yksinkertaisista asioista: siitä, kuinka me toimimme yhdessä muiden kanssa. Esimerkiksi silloin kun sovitaan kotiintuloaikoja ja päädytään ratkaisuun, on tehty politiikkaa; on keskusteltu eri mielipiteistä ja päädytty yhteiseen lopputulokseen. Poliitikka on siis yhteisiin asioihin vaikuttamista.

Nuorten politiikkakoulu lähti haastamaan nuoria tekemään politiikkaa omassa arjessaan, ymmärtämään omia mahdollisuuksiaan vaikuttaa ja olla mukana yhteiskunnassa. Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa toimia vaan, jokaiselle löytyy oma tapansa olla mukana.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#HARRASTAMINEN

#harrastukset

Onko sinulla harrastuksia? Entä oletko päässyt vaikuttamaan niihin? Tiesitkö, että jo pelkkä harrastaminen on osallistumista sekä vaikuttamista? Olemalla mukana esimerkiksi jalkapallojoukkueessa tuet joukkueen toimintaa. Joukkueen toimintaan voit vaikuttaa kertomalla mielipiteesi vaikka joukkuemaksuista valmentajallesi ja valmentajasi voi viedä ajatusiasi eteenpäin. Voit vaikuttaa maksuun myös itse osallistumalla joukkueesi järjestämään kokoukseen.

Etkö ole mukana missään joukkueessa, vaan harrastat mieluummin itsenäisesti vaikka valokuvaamista tai maalaamista? Omilla tuotoksillasi voit ottaa kantaa yhteiskunnassa tapahtuviin asioihin. Kuten sanotaankin, kuva voi kertoa enemmän kuin tuhat sanaa. Myös musiikin, teatterin ja tanssin avulla viestitään paljon yhteiskunnallisista asioista. Esimerkiksi artistit sisällyttävät teoksiinsa mielipiteitä esimerkiksi yhteiskunnallisista asioista ja vaikuttavat niiden kautta.

Jokaisella on oma tapansa harrastaa, eikä ole olemassa väärää tapaa. Harrastuksiesi kautta voit vaikuttaa yhteiskuntaan sekä saada aikaan muutosta, jos niin haluat.

#NUORTENPOLITIKKAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA A #KULUTTAJAVALINNAT

#kuluttajavalinnat

Mietitkö koskaan kaupan hyllyjen ääressä, onko ostamassasi jauhelihassa Joutsen-merkintä tai onko meikkivoiteessa maininta siitä, onko tuotetta testattu eläimillä? Missä ostamani paita on tehty ja millaisia raaka-aineita sen valmistamiseen on käytetty?

Omilla kuluttajavalinnoillasi on merkitystä ja todellista vaikutusta.

Ostaessasi ruokaa, palveluita tai vaikkapa vaatteita, otatko huomioon tuotteiden alkuperän ja valmistustavan? Esimerkiksi vaatteita ostaessasi voit miettiä sitä, missä tuote on valmistettu, onko työntekijä saanut tekemästään työstä riittävän palkkion tai onko tuote ympäristöystävällinen. Kuluttajavalintaa teet myös silloin kun et osta uusia vaatteita vaan hankit vaatteesi käytettynä kirpputoreilta tai suosit lähellä tuotettua kotimaista ruokaa. Ostamatta jättäminen on myös valinta.

Kulutusvalintojen tekeminen on arjen vaikuttamista, jolla on suuri merkitys. Ajatellaanpa vaikka siten, että jos kaikki ostaisivat kotimaisia tuotteita, ei markkinoita olisi enää tuotteille, joiden valmistaminen on tapahtunut epäselvissä olosuhteissa.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU
NÄIN VOI VAIKUTTA
#kysely

#kysely

“Kerro meille mielipiteesi ja vastaa kyselyyn!”

Kyselyitä on niin monta erilaista kuin on kyselijöitäkin. Milloin kysytään lempiväriä ja milloin mielipidettä kaupan tuotevalikoimaan. Kyselyjen kautta saadaan kerättyä tietoa siitä, millaiset mielipiteet ovat vallalla. Esimerkiksi urheiluvaateliike saattaa kysyä asiakkailtaan mielipiteitä tuotevalikoimastaan sekä asiakaspalvelusta. Vastaamalla kyselyyn pääset esittämään toiveesi, että myyntiin saataisiin sinisiä uimahousuja. Poliitiikan saralla sinulta voidaan kysyä mielipidettä päivän politiikasta tai sitä, mitä puoluetta äänestäisit, jos vaalit käytäisiin nyt. Näitä tuloksia sitten toimittajat, asiantuntijat ja tutkijat analysoivat eri tarkoituksia varten. Kyselyihin vastaamiseen kannattaa suhtautua vakavasti, sillä niiden avulla voit oikeasti vaikuttaa.

Kyselyihin vastaaminen on kevyen kynnyksen vaikuttamista, joka ei sido sinua mihinkään. Voit itse vaikuttaa siihen, kenen kyselyihin ja millaisiin kyselyihin vastaat. Kyselyiden avulla voidaan selvittää yhtä ja toista!

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#SOME

#some

Onko tullut niin sanotusti avauduttua somessa? Onko joskus ollut ihan pakko kommentoida jonkun toisen somekirjoitusta, koska olit asiasta täysin eri mieltä? Jaatko muiden kirjoittamia tekstejä somessa vai kirjoitatko omia?

Some tarjoaa monenlaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia, niin kaveriporukassa, kuin laajemmissakin yhteisöissä. Vaikuttaminen voi olla vaikka mielipidekirjoituksen julkaisemista, nettikyselyyn vastaamista, sähköisen adressin allekirjoittamista, blogikirjoitus tai omien mielipiteiden jakamista somessa. Sosiaalisessa mediassa voi vaikuttaa helpoimmillaan esim. tykkäämällä jostakin hyvästä jutusta tai kantaa ottavasta kuvasta. Jos haluaa sille enemmän näkyvyyttä, voi jakaa sen kavereille tai jollekin ryhmälle omien kommenttien saattelemana. Jakamisella voi pyrkiä lisäämään muiden tietoisuutta asiasta tai siksi, että se herätti itsessä tunteita.

Muista, että sinulla on vastuu siitä, miten toimit somessa. Mieti, kuinka se vaikuttaa sinuun tai muihin. Muistathan aina perustella näkökantasi ja tarkistaa faktat. Älä kirjoita tai jaa juttuja tosina, jos et tiedä niiden todenperäisyydestä. Myös sosiaalisessa mediassa hyvät käytöstavat ovat kultaa.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTAA

#puhu

#puhu

Avaa suusi. Sano mielipiteesi. Perustele kantasi.

Onko vaikuttaminen yksinpuhelua, keskustelua, väittelyä, kuuntelua, julistamista...? Vaikuttaminen on varmasti näitä kaikkia. Mikä niistä sinun mielestäsi toimii parhaiten?

Puhuminen vaatii kykyä ilmaista omia ajatuksiaan ja mielipiteitään. Ainakin silloin, kun pyrkii vaikuttamaan kuulijoihin. Perusteluja omille näkemyksille on hyvä miettiä valmiiksi ja olla valmiina vastaamaan myös kysymyksiin ja eriäviin mielipiteisiin. On hyvä myös ottaa asiasta selvää ja pohtia, sanooko asiasta puhuessaan oman mielipiteensä, toistaako joltain toiselta kuulemaansa asiaa vai perustuuko se esimerkiksi tutkittuun tietoon. On hyvä myös miettiä, missä tilanteessa ja kenelle tai mille kuulijajoukolle puhuu.

Hyvä keskustelu eli dialogi taas vaatii keskustelutaitoja. Siinä ollaan vuorovaikutuksessa toisen ihmisen kanssa. Keskustelutilanteessa pitää pystyä puhumaan, mutta osata myös kuunnella toista. Huonoimmillaan keskustelussa puhutaan pinnallisesti, vähän eri asioista tai keskustelu voi muuttua väittelyksi. Keskustelutilanteessa olisi hyvä pystyä myös hillitsemään itsensä, eikä provosoitua liikaa toisen puheista.

Puhumista voi ja kannattaa harjoitella, sillä siinä on todella hyvät mahdollisuudet kehittyä!

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#uutinen

#uutinen

Uutisia seuraamalla ja lukemalla oppii paljon ympäröivästä maailmasta ja siinä tapahtuvista muutoksista. Nämä asiat vaikuttavat myös sinun elämääsi, esimerkiksi opiskeluun liittyvät asiat.

Maailmalla tapahtuu koko ajan paljon ja nopeasti, eikä aina pysy perässä mitä oikein tapahtuu – ja miksi. Uutisia seuraamalla pysyt ajan tasalla siitä, missä mennään. Uutisia on monenlaisia ja aiheet vaihtelevat päivän tapahtumien mukaan. Uutisia voit seurata televisiosta, somesta tai sanomalehdestä.

Uutisia lukiessa on hyvä tiedostaa, mitkä uutiset pitävät paikkansa ja mitkä eivät. Jos epäilet, pitääkö sisältö paikkansa, on hyvä tarkistaa uutisen faktat useammasta eri lähteestä. Lukemalla eri tiedotusvälineiden uutisia pystyt arvioimaan niiden todenperäisyyttä. Uutisia pystyt tekemään myös itse kirjoittamalla tai antamalla toimittajalle juttuvinkin.

Seuraa uutisia säännöllisesti ja tee siitä tapa. Uutiset ovat niitä, joita ihmiset seuraavat ja joihin he luottavat.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#medialukutaito

#medialukutaito

Internet pursuaa erilaisia linkkejä ja tiedostoja. Välillä mustasta tehdään valkoinen ja maapallo onkin pannukakku. *Mistä tietää, mikä on totta ja mikä ei?*

Olet varmaan kuullut puhuttavan medialukutaidosta. Medialukutaidolla tarkoitetaan kykyä lukea sekä ymmärtää mediaa. Se on lukemista ja kirjoittamista paljon laajempi taito, koska silloin sinun tulee ymmärtää ihmiselvien merkityksien taakse.

Hyvällä medialukutaidolla tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että kykenet arvioimaan, mille kohderyhmälle jokin mainos on suunnattu tai millaisilla keinoilla mainoksessa pyritään vaikuttamaan. Esimerkiksi lisäravinteita voidaan mainostaa siten, että niiden avulla saavutetaan parempi elämänlaatu. Katsojan pohdittavaksi jää, pitääkö mainoksen sanoma paikkansa. Voiko yhdellä pillerillä todella saada upean ja onnellisen elämän?

Media ja sen toiminta rakentuu erilaisista elementeistä, kuten esimerkiksi lyhyistä ytimekkäistä otsikoista, joiden avulla pyritään saamaan enemmän klikkauksia ja sitä kautta näkyvyyttä. Pelkän otsikon lukemisella ei välttämättä selviä asian todellista laitaa. Siksi sinun kannattaa aina perehtyä asiaan useamman eri median kautta. Ole siis kriittinen lukemasi tiedon suhteen.

Hallitsetko sinä medialukutaidon?

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI
VAIKUTTA

#mielipidekirjoitus

#mielipidekirjoitus

Voit kirjoittaa mielipidekirjoituksen verkossa sosiaalisen median kanavalla tai lähettää kirjoituksesi lehteen. Lehti voi olla valtakunnallinen, paikallinen tai oman koulusi/asuinalueesi oma julkaisu. Sanomalehdet julkaisevat mielipidekirjoituksia yleensä mielellään ja ne nähdään tärkeänä vaikuttamisen mahdollisuutena. Tavalliset ihmiset tuovat paikallisiin asioihin oman näkökulmansa ja herättelevät parhaimmillaan muiden ihmisten mielenkiinnon asiaa kohtaan.

Mielipidekirjoitus saa olla myös kriittinen, mutta asia täytyy esittää rakentavasti. Kirjoituksessa tulee olla mielipide, joka on perusteltu. Hyvä mielipidekirjoitus on asiallinen, ajankohtainen ja faktoihin perustuva. Vastuullinen lehdistö ei yleensä julkaise kirjoitusta, jos se on alatyylinen, rasistinen, johonkin nimeltä mainittuun henkilöön kohdistuva syytös tai laittomuuksiin kehottava. Eri lehdet julkaisevat eri määrän mielipidekirjoituksia ja kaikkien kirjoitukset eivät pääse julkaistavaksi. Lehden toimitus päättää, mitkä kirjoitukset julkaistaan.

Mielipide on vaikuttavampi silloin, kun julkaiset sen omalla nimelläsi!

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#opiskelu

#opiskelu

Pääsitkö opiskelemaan? Lähditkö oppimaan ihan uutta? Tuleeko sinusta kosmetologi, lääkäri vai menitkö mukaan käsityökerhoon? Tiesitkö, että opiskelemalla voit vaikuttaa!

Ihminen on luontaisesti utelias ympärillään tapahtuvista asioista. Uteliaisuuden kautta ihminen kokeilee ja oppii näin uutta. Opiskelu lisää ymmärrystä ympärillä tapahtuvista asioista. Opit ehkä uusia kasvojenpuhdistustapoja, mutta samalla pohdit kenties sitä, onko puhdistusaineiden valmistaja käyttänyt tuotetta valmistaessaan eläinkokeita. Lääkärinä saatat pohtia sitä, millaisten keinojen ja lääkkeiden kautta voit auttaa ihmistä. Käsityökerhossa voit virkkauksen lisäksi oppia käsityön historiaa ja erilaisia käsityöperinteitä.

Opiskelu kannattaa ja sitä kautta opit myös käyttämään omaa päätäsi, eikä tarvitse olla pelkästään muilta kuulemasi tiedon varassa. Opiskelit sitten mitä tahansa tulet varmasti oppimaan uusia asioita ja näin vaikuttamaan!

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#oppilaskunta

#oppilaskunta (peruskoulu)

“Hei kato! Tuolla on jotain porukkaa ja joitain koppeja, mennäänkö katsomaan mitä ne on?” Näin voisi huudahtaa kahdeksaluokkalainen Ville ystävälleen Eikalle.

Mitkäs vaalit siellä nyt sitten on? Todennäköisesti oppilaskuntavaalit, joissa valitaan edustajat oppilaskunnan hallitukseen. Suomessa on erilaisia lakeja, joiden mukaan lapsilla ja nuorilla on oikeus tulla kuulluksi heitä koskevista asioista. Esimerkiksi oppilaskuntien hallitukset ovat niitä väyliä, joiden kautta lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan koulun tai kunnan asioihin.

Oppilaskunnat ovat aina tekijöidensä näköisiä, joten jokainen oppilaskunta tai sen hallitus on erilainen. *Millainen teidän oppilaskuntanne on ja miten se toimii?* Jokaisella koululla on oma tapansa valita edustajat oppilaskunnan hallitukseen. Kysy opettajalta, miten pääset mukaan ja lähde tekemään koulusta parempaa paikkaa oppia!

NUORTEN
POLIITTIKA-
KOULU

#NUORTENPOLIITTIKAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#opiskelijakunta

#opiskelijatoimikunta #ainejärjestö (korkeakoulut)

Vappuna kaupunkien kadut täyttyvät eri värisiin haalareihin pukeutuneista nuorista ja olet kenties miettinyt, mikähän juttu tuo nyt oikein on.

Kyseessä on korkeakoulujen (yliopisto ja ammattikorkeakoulu) opiskelijoiden ainejärjestöt tai opiskelijatoimikunnat. Opiskelijatoimikunnat käyttävät opiskelijoiden ääntä oppilaitoksiensa päättävissä työryhmissä sekä johtoryhmissä. Esimerkiksi yliopistoissa toimii erilaisia ainejärjestöjä, jotka jakaantuvat yleensä opiskeltavan aineen mukaan. Esimerkiksi luokanopettajilla on oma ainejärjestönsä, johon kuuluu luokanopettajaopiskelijat. Opiskelijatoimikunnat järjestävät erilaisia tapahtumia opiskelijoille, joiden kautta pääset tutustumaan uusiin opiskelukaverihisi. Lähtemällä mukaan toimintaan, saat uusia ystäviä ja se auttaa sopeutumaan omaan uuteen ympäristöösi. Tärkeintä ei kuitenkaan ole hauskanpito ja tapahtumien järjestäminen, vaan esimerkiksi huolehtiminen siitä, kuinka tulevana vuosina opiskelut toteutetaan tai kuinka monta kurssia mitäkin oppisisältöä tarjotaan tulevana lukuvuonna.

Opiskelijatoimikuntien kautta voi vaikuttaa monellakin tapaa, piknikistä poliittiseen paneeliin ja siitä koko oppilaitoksen toimintaan. Opiskelijatoimikunnat tarjoavat sinulle ikimuistoisia hetkiä, joita muistella vanhana kiikkutuolissa.

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#NUORTENPOLITIIKKAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#osallisuusryhmä

#osallisuusryhmä

Ympäri Suomea lapsille ja nuorille on erilaisia osallisuus- tai vaikuttajaryhmiä, joissa pääsee vaikuttamaan oman asuinalueen tai kaupungin asioihin. Erilaiset vaikuttajaryhmät ovat usein kaupungin nuorisopalveluiden koordinoimia, jonne voi olla yhteydessä, jos toimiminen vaikuttajaryhmässä kiinnostaa.

Oulussa toimii useita alueellisia lasten ja nuorten osallisuusryhmiä, joissa on edustus aina tietyn alueen peruskoulujen ala- ja yläkouluista. Mukana voi olla myös toisen asteen opiskelijoita ja edustus alueen nuorisotilalta. Osallisuusryhmissä mietitään yhdessä muun muassa alueen kehittämiseen liittyviä asioita, yhteisiä tiloja tai alueen harrastusmahdollisuuksia. Ideat aiheisiin tulevat ryhmäläisiltä itseltään ja ne käsitellään yhdessä ja viedään eteenpäin oikealle taholle. Usein myös osallisuusryhmiä lähestytään lausunto- tai kommenttipyyynnöllä, jos alueelle ollaan suunnittelemassa esimerkiksi uutta monitoimitilaa tai puistoa.

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#NUORTENPOLITIIKKAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#nuorisovaltuusto

#nuorisovaltuusto

“Jaahas, taas sai mielipidepalstalta lukea kuinka kaupunginvaltuutetut aikovat lakkauttaa meidän koulun. Miksei ne kuuntele meitä ollenkaan?”

Nuorisovaltuustot ovat kanavia vaikuttaa kuntien päätöksentekoon. Sinun ei tarvitse olla kaupunginvaltuutettu, poliitikaguru tai hyvä esiintyjä, että voit sanoa mielipiteesi esimerkiksi kouluverkkokeskustelusta. Monissa kaupungeissa nuorisovaltuuston jäsenet on otettu mukaan päätöksentekoon. Esimerkiksi Oulussa nuorisovaltuutetuilla on edustus lautakunnissa. (Näihin lautakuntiin ei muuten pääse edes kaikki valtuutetut!) Lautakuntien kautta nuoret voivat suoraan vaikuttaa kunnissa tehtäviin päätöksiin.

Kunnallinen päätöksenteko on usein neuvottelua ja halua parantaa omaa kuntaa. Nuorisovaltuustot ovat nuorten paikallisia puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomia ryhmiä. Usein nuorisovaltuustot valitaan vaaleilla, joissa kunnan nuoret pääsevät äänestämään. Joissain kunnissa nuorisovaltuustoon voi päästä mukaan ilman vaaleja. Lähteäksesi ehdolle nuorisovaltuustoon sinun ei tarvitse olla poliitikko. Riittää, että olet kiinnostunut siitä, miten nuorilla Oulussa tai kotipaikkakunnallasi menee!

Jos et tiedä, onko kunnassasi nuorisovaltuustoa, tai miten se valitaan, kysy oppilaskunnan edustajilta, opettajalta tai nuorisohjaajalta. Myös kuntasi nettisivuilta löydät tarkemmat tiedot nuorisovaltuustosta ja sen kokoonpanosta.

Jos kuulut jo nuorisovaltuustoon ja haluat tehdä yhteistyötä muiden kuntien nuorisovaltuustojen kanssa, Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto – Nuva auttaa sinua.

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#NUORTENPOLITIIKKAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA
#nuorisotila

#nuorisotila

Nuokkari, nuoppari, nuppis, nupa, nöre, nurkkis... Nuorisotilalla on monta nimeä!

Useissa kunnissa on nuorisopalveluiden, järjestöjen tai muiden tahojen ylläpitämiä nuorisotiloja, jotka ovat maksuttomia ja avoimia kaikille nuorille. Nuorisotiloissa nuoret voivat tavata muita nuoria. Niissä voi viettää aikaa vapaasti ja siellä järjestetään esimerkiksi erilaisia kerhoja, kursseja, leirejä, retkiä ja tapahtumia.

Nuorisotiloilla on usein tilan kävijöille omia klubeja tai talotoimikuntia, joissa nuoret itse voivat kehittää talon toimintaa tai järjestää tapahtumia. Nuoret itse voivat vaikuttaa paljonkin siihen, mitä nuorisotilalla tapahtuu. Nuorisotilojen ohjaajilla on monia erilaisia tapoja tukea nuorten omaa toimintaa ja olla apuna toiminnan organisoinnissa.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA #mielenosoitus

#mielenosoitus

Oletko joskus nähnyt televisiosta tai kadulla mielenosoituksen ja miettinyt, miten sellaiseen voi itse osallistua? Mielenosoituksella halutaan herättää muiden ihmisten huomio johonkin aiheeseen, esim. koulun lakkauttaminen, ilmastonmuutos, vähemmistöryhmien asema tai joku muu ajankohtainen tai paikallinen aihe. Mielenosoitus voi olla rauhallinen, pienen joukon tapahtuma tai paljon ihmisiä keräävä massatapahtuma. Usein mielenosoituksen järjestäjä kertoo mielenosoituksesta omilla foorumeillaan, josta saa tiedon ajankohdasta ja paikasta. Tapahtuman järjestäjään voi olla yhteydessä ja kysyä minkälainen tapahtuma on odotettavissa. Tapahtumissa yleensä kerrotaan osallistujille, miten niissä toimitaan.

”Suomessa järjestetään vuosittain satoja mielenosoituksia. Mieltään osoittamalla kansalaiset voivat käyttää kahta merkittävää oikeuttaan: sananvapautta ja kokoontumisvapautta. Mielenosoittamiseen liittyy sekä oikeuksia että velvollisuuksia. Suomen perustuslaki takaa jokaiselle kokoontumisvapauden eli oikeuden järjestää mielenosoituksia ja osallistua niihin (13 §). Mielenosoituksesta pitää tehdä ilmoitus poliisille etukäteen. Lähtökohtaisesti vain täysi-ikäiset henkilöt voivat järjestää mielenosoituksia. 15 vuotta täyttänyt voi toimia järjestäjänä vain, jos henkilö pystyy vastaamaan järjestäjän velvollisuuksista. Alle 15-vuotias voi järjestää mielenosoituksen yhdessä täysi-ikäisen henkilön kanssa. Mielenosoituksen järjestäjästä on säädetty kokoontumislaissa (5 §).” (poliisi.fi)

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA #ALOITE

#aloite

Aloite on yleensä kirjallinen ehdotus jonkin toimen saamiseksi aikaan. Aloite voi olla kuntalaisaloite, jolla pyritään saamaan muutos johonkin kunnan asiaan tai kansalaisaloite, jolla pyritään saamaan muutos lainsäädäntöön.

Kuntalaisaloite

Tavallisen kuntalaisaloitteen tehdäkseen henkilön tulee olla jäsen siinä kunnassa, jolle tekee aloitteen. Asukkaiden lisäksi kunnan jäseniä ovat ne, jotka hallitsevat tai omistavat kunnassa sijaitsevaa kiinteää omaisuutta. Kunnan jäseniksi katsotaan myös yhteisöt, laitokset ja säätiöt, joiden kotipaikka sijaitsee kunnassa. Aloiteoikeus ei ole sidottu äänioikeuteen kunnallisvaaleissa. Myös alle 18-vuotiaat voivat tehdä kuntalaisaloitteen. Kuntalaisaloite menee siis suoraan kuntaan. Kuntalaki takaa kuntalaisille oikeuden tehdä kunnalle aloite sen toimintaa koskevissa asioissa. Aloitteen tekijälle ilmoitetaan aloitteesta johtuneet toimenpiteet.

Aloitteen voi tehdä sähköisesti tai sen voi tulostaa ja viedä suoraan kunnan päättäjille tai kirjaamoon. Sähköisen kuntalaisaloitteen voi tehdä kuntalaisaloite.fi-verkkopalvelussa, jos oma kunta on siellä mukana. Siellä olevia aloitteita voi myös kannattaa ja seurata. Oulussa kuntalaisaloitteisiin vastaan kolmen kuukauden sisällä ja niistä raportoidaan kaupunginvaltuustolle kaksi kertaa vuodessa.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTAA
#palaute

Kansalaisaloite

Kansalaisaloitteella voi ehdottaa uutta lakia, muutosta olemassa olevaan lakiin tai olemassa olevan lain kumoamista. Äänioikeutettu Suomen kansalainen voi tehdä kansalaisaloitteen. Aloite etenee eduskunnan käsiteltäväksi, jos se on kerännyt vähintään 50 000 kannatusilmoitusta kuuden kuukauden kuluessa.

Oikeusministeriön ylläpitämässä kansalaisaloite.fi-verkkopalvelussa voi tehdä kansalaisaloitteen sekä kannattaa palvelussa avoinna olevia aloitteita. Palvelun käyttö on maksutonta. Kansalaisaloitteella voi vaikuttaa siis lainsäädäntöön.

#palaute

Teetkö aloitteen vai annatko palautetta?

Palautteella kunnan asukkaat voivat kertoa oman kokemuksensa jonkin asian toimivuudesta. Kuntalaisilta saadun palautteen avulla voidaan muuttaa käsiteltäviä asioita, tai ihan konkreettisesti korjata jokin asia. Esimerkiksi Oulussa voi antaa palautetta, tehdä ilmoituksia tai toimenpide-ehdotuksia kaikista kaupungin palveluista. Se tapahtuu Oulun kaupungin omalla palautejärjestelmällä osoitteessa www.ouka.fi/palaute. Esimerkiksi toimenpide-ehdotukset, jotka koskevat vaikka liikennemerkkiehdotuksia, hidasteita, meluaitoja tai muuta sellaista, kannattaa toimittaa palautejärjestelmän kautta. Palautteisiin ja toimenpide-ehdotuksiin pyritään vastaamaan kolmen työpäivän kuluessa.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTAA

#tapahtuma

#tapahtuma

Tykkäätkö käydä festareilla tai hengailla kavereiden kanssa koiranäytelyssä? Oletteko joskus järjestäneet diskon tai kenties pihakirppiksen?

Tapahtumien kautta vaikuttaminen voi tuntua ehkä hieman omituiselta, mutta todellisuudessa juuri tapahtumat vaikuttavat siihen millaista toimintaa alueella on. Erilaiset tapahtumat elävöittävät asuinalueita ja kaupunkia. Esimerkiksi kyläyhdistyksen järjestämät hiihtokilpailut saattavat olla monelle kaupungin asukkaalle vuoden kohokohta. Tapahtumien sisällöstä vastaa yleensä tapahtumatoimikunta, joka hoitaa tapahtuman käytännön järjestelyt. Se miettii mahdolliset ilmoittautumiset ja hoitaa kioskissa myytävät tuotteet sekä vastaa talkoolaisista.

Tapahtumiin pääsee osallistumaan myös ilmoittautumalla vapaaehtoiseksi, eli talkoolaiseksi. Talkoolaiset hoitavat tapahtumissa erilaisia tehtäviä kuten kioskia. Talkootyöt vaihtelevat erilaisissa tapahtumissa, mutta jokaiselle löytyy varmasti mielenkiintoista työtä.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#vapaaehtoistyö

#vapaaehtoistyö

Vapaaehtoistyö, eli tehdään työtä vapaaehtoisesti ja ilman rahallista korvausta. Vapaaehtoistyötä voi tehdä yksin tai yhdessä muiden kanssa. Vapaaehtoistyön kohteena voi olla yksittäinen ihminen tai yhteisö. Vapaaehtoistyötä voi olla esimerkiksi se, että käy kerran viikossa jakamassa ruokaa ruoka-avussa tai pitää lapsille sählykerhoa. Vapaaehtoistyötä voi tehdä kuka tahansa iästä ja asuinpaikasta riippumatta. Työ voi olla kausiluontoista esimerkiksi kesäisin leirien pitoa tai kerran viikossa kaupassa käymistä ikäihmiselle. Vapaaehtoistyö on nimensä mukaan vapaaehtoista, eli se ei sido sinua mihinkään ellet itse niin halua.

Vapaaehtoistyö on eri asia kuin työ tai työharjoittelu. Vapaaehtoistyöllä ei voida korvata ammattityötä, kuten esimerkiksi pelastushenkilökuntaa. Tarkoituksena on olla toimintaa täydentävässä roolissa, kuten tapahtumien ensiavussa. Olet ehkä kuullut jonkun tuttavasi lähteneen ulkomaille vapaaehtoistyöhön. Erilaiset järjestöt lähettävät vapaaehtoisia töihin ulkomaille tai esimerkiksi erilaisiin kriisitilanteisiin, kuten avuksi öljyntorjuntaan. Ulkomaille vapaaehtoiseksi lähtiessä tulee kuitenkin sitoutua työhön enemmän kuin kotimaassa. Monesti vapaaehtoistyötä tekevät järjestöt kouluttavat vapaaehtoisiaan esimerkiksi ensiapua varten.

Vapaaehtoistyössä oppii tärkeitä taitoja, joita voi hyödyntää myöhemmin työelämässä.

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#NUORTENPOLITIIKKAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#yhdistystoiminta

#yhdistystoiminta

Joukkueet, heppakerhot, kuorot ja niin edelleen ovat usein kaikki yhdistyksiä. Yhdistyksiä on useita erilaisia ja yhdistyksen toiminta voi rajoittua esimerkiksi tiettyyn urheilulajiin kuten jalkapalloon. Ajatuksena on toimia yhteisen hyvän vuoksi, eikä toiminnan tarkoituksena ole tavoitella voittoa. Esimerkiksi jalkapallojoukkue saattaa kerätä pelaajiltaan jäsenmaksua, jolla katetaan pelireissulta syntyviä kuluja kuten polttoaineita.

Monelle toimintaan osallistuvalla pelkkä yhdessä olo voi olla tärkeämpää kuin oman joukkueen tai ryhmän menestyminen. Yhdistyksien kautta voit löytää saman henkisiä ystäviä, joiden kanssa jakaa ajatuksia. Yhdistyksien kautta pääsee myös vaikuttamaan oman yhdistyksen asioihin, kuten siihen minne tämän vuoden patikointiretki suuntautuu.

Yhdistystoimintaan osallistuminen on vapaaehtoista. Mukaan toimintaan pääset ottamalla yhteyttä yhdistykseen esimerkiksi sosiaalisen median kautta.

#NUORTENPOLITIIKKAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA #kokous

#kokous

Yhtiökokous, yhdistyksen perustus-, vuosi- ja lopetuskokous, kriisitilanteessa hätäkokous, projektin ohjausryhmän tai työryhmän kokous, puoluekokous, kaupunginhallituksen tai nuorisovaltuuston kokous, oppilaskunnan hallituksen kokous, nuorisotilan talotoimikunnan kokous... Kokouksia on hyvin monenlaisia eri osallistujille. Yhteistä kaikille niille kuitenkin on, että niissä keskustellaan ja päätetään erilaisista asioista.

Virallisessa kokouksessa käsiteltävänä olevat asiat on valmisteltu huolellisesti ja kokouskutsussa on selkeä esityslista tai asialuettelo, joka on jaettu kaikille kokouksen osanottajille hyvissä ajoin. Kokouksessa valitaan puheenjohtaja, jonka tehtävänä on jakaa puheenvuoroja ja antaa tilaa keskustelulle. Kokous sujuu yleensä hyvin, kun osallistujat keskittyvät käsiteltävänä olevaan asiaan, eivätkä puuhaile muita asioita yhtä aikaa. Osallistujilla on tärkeä rooli kokousten sujumisessa ja tavoitteisiin pääsemisessä. Osallistujien on hyvä tutustua käsiteltäviin asioihin etukäteen ja osallistua aktiivisesti keskusteluun ja kertoa myös oma mielipiteensä. Aktiivinen osallistuja on kiinnostunut toisten näkökulmista ja esittää tarvittaessa täydentäviä kysymyksiä. Hyvän kokouksen merkinä voi pitää, että osallistujille jää kokemus, että on voinut vaikuttaa asioihin ja on tullut kuulluksi.

Kokouksessa päästään parhaisiin tuloksiin, kun muistat kuunnella toisia, et puhu päälle, käyttäydyt asiallisesti, etkä mene henkilökohtaisuuksiin, koska niillä ei ole merkitystä käsiteltävien asioiden kannalta. Muistathan myös sanoa rohkeasti, jos et ymmärrä jotain asiaa. Esittelijöillä on vastuu antaa selkeää tietoa päätöksenteon tueksi.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#osallistuva
#budjetointi

#osallistuva budjetointi

Kuka osallistuu? Mihin osallistuu? Saanko minä päättää, mihin rahaa käytetään?

Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa asukkailla, niin nuorilla kuin varttuneemmillaakin, on mahdollisuus osallistua yhteisiä verovarvoja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Osallistuvan budjetoinnin toteuttamiseen on kunnissa erilaisia tapoja ja sitä voidaan käyttää erilaisissa tilanteissa, monenlaisten tarpeiden ja ongelmien ratkaisemisessa.

Osallistuvassa budjetoinnissa (OSBU) keskeistä on avoin keskustelu ja yhteistyö asukkaiden, ryhmien ja organisaatioiden kesken. Siihen kuuluu rahatulojen ja -menojen arvioinnin avoimuus ja talousasioiden ymmärrettävä esittäminen. Se on kompromissien ja ratkaisujen etsimistä yhdessä, todellisten tarpeiden tunnistamista ja ongelmien ratkaisemista yhdessä. Se on keskustelua arvovalinnoista. Osbu on onnistuessaan hyvä keino parantaa valmistelun ja päätöksenteon laatua ja avoimuutta sekä vahvistaa tavallisten ihmisten osallisuutta ja luottamusta hallintoa ja päätöksentekoa kohtaan.

Oulun kaupungissa on käytössä osallistuva budjetointi, jonka teemat vaihtuvat vuosittain. Vuonna 2020 asukkailta kysyttiin, mihin asioihin asukkaat haluaisivat vaikuttaa tulevaisuuden Oulun rakentamisessa? Miten teemme Oulusta taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävästä kehityksen kaupungin kaikille? Oulussa toteutettavasta osallistuvasta budjetoinnista voi lukea lisää kaupungin nettisivuilta ouka.fi/osallistuva-budjetointi.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#äänestäminen

#äänestäminen

Äänestäminen on demokratian yksi peruskivistä. Äänestämällä pääset vaikuttamaan erilaisiin asioihin, kuten esimerkiksi siihen ketkä tulevat päättämään kotikuntasi asioista tai valitaanko joukkueesi pelipaidan väriksi tänä vuonna sininen vai punainen.

Äänestäminen voi tapahtua kättä nostamalla, nimenhuudolla tai suljettuna lippuäänestyksenä. Kun suljettua lippuäänestystä käytetään, täytyy valita ääntenlaskijat. Esimerkiksi kuntavaaleissa tai eduskuntavaaleissa on käytössä suljettu lippuäänestys ja äänestää kun on Suomen kansalainen ja täyttänyt 18 vuotta vaalipäivään mennessä. Äänestäminen on tärkeää, sillä silloin esimerkiksi kuntavaaleissa valitaan kaupunginvaltuutetut kaupunkiin neljäksi vuodeksi. Kaupunginvaltuutetut käyttävät kaupungin päätöksenteossa kaupunkilaisten antamaa mandaattia, eli päättävät kaupunkilaisten puolesta.

Muistathan äänestää!

NUORTEN
POLITIIKKA-
KOULU

#NUORTENPOLITIIKKAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTA

#otayhteyttä

#otayhteyttä

“Höh, vieläkään tuota pyörätien kuoppaa ei ole korjattu. Tie on muutenkin kuin perunapelto. Joku vielä loukkaa itsensä.”

Tiesitkö, että pieniä ja suuria asioita voidaan hoitaa ottamalla yhteyttä päättäjään tai viranhaltijaan? Esimerkiksi huonossa kunnossa olevasta pyörätiestä voi ilmoittaa eteenpäin päättäjille. Päättäjät voivat sitten kokouksissaan nostaa esille huolen tien kunnosta. Ottamalla yhteyttä viet ideasi eteenpäin. Kun uskaltaa avata suunsa tai vaikka laittamalla WhatsAppissa viestin, voi saada asioita eteenpäin. Yhteyden ottamisen ei tarvitse olla pitkä kuin maraton, myös lyhyt viesti voi riittää. Vaikka uusi tie ei tulisikaan heti ensi viikolla tai ensi vuonna, on asian tiimoilta otettu yhteyttä. Sinun kannattaa vinkata myös kavereita tekemään samoin, sillä silloin kun useampi ajaa yhteistä asiaa on vaikuttavuuskin suurempi.

Yhteyden ottaminen voi tuntua jännittävältä ja ehkä vähän pelottaakin. Se kuitenkin kannattaa! Oli asiasi sitten suuri tai pieni voit yhteyttä ottamalla vaikuttaa.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTAA

#poliittiset
#nuorisojärjestöt

#poliittiset nuorisojärjestöt

Poliittiset nuorisojärjestöt ovat puoluepoliittisesti sitoutuneita järjestöjä, joissa jäseninä ovat nuoret. Jäsenet käsittelevät oman puolueensa arvojen ja teemojen mukaisesta näkökulmasta erilaisia yhteiskunnallisia ja paikallisia asioita ja ilmiöitä. Nuorisojärjestöt järjestävät usein monenlaista poliittissävytteistä toimintaa sekä omille jäsenille että muille toiminnasta kiinnostuneille.

Poliittisissa nuorisojärjestöissä pääset vaikuttamaan ryhmän tuella asioihin, jotka koette tärkeiksi. Poliittisilla nuorisojärjestöillä on omia nettisivuja ja somekanavia, joista saa käsityksen kunkin järjestön arvoista. Puolueita ja nuorisojärjestöjä kannattaa vertailla, sillä ne ovat erilaisia. Useilla puolueilla voi olla joissakin asioissa samanlaiset arvot ja pyrkimykset, mutta joissakin taas aivan erilaiset, jopa päinvastaiset. Nuorisojärjestöt toimivat tiiviisti oman emopuolueensa yhteydessä ja näin ollen ne voivat toimia suorana kanavana jopa eduskuntaan saakka.

Lähde rohkeasti mukaan puoluepoliittiseen toimintaan, jos sinusta tuntuu siltä. Vaikka puolueen valitseminen voi tuntua sitovalta, puoluetta voi myös vaihtaa.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTAA

#lobbaus

#lobbaus

Lobbaus, suppaus ja luppaus. Mitä lie meinaa.

Lobbaus on lyhyesti asioiden eteenpäin viemistä pitkällä tai lyhyellä aikavälillä: neuvottelua ja keskustelua. Lobbausta voisi siis kutsua myyntityöksi, sinulla on jokin asia, jota haluat tuoda esiin ja markkinoit sitä päättäjille/ virkamiehille. Lobbaus on olennainen osa meidän poliittista päätöksentekoamme. Lobbauskohteena ovat usein päättäjät sekä virkamiehet. Usein lobbausta tehdään ensin virkamiesvalmistelussa eli silloin kun asioita suunnitellaan vietäväksi päätöksentekoon. Mitä aiemmin lobbaus aloitetaan, sitä tehokkaampaa se yleensä on.

Keitä ne lobbarit sitten ovat? Lobbausta voi tehdä monenlaiset henkilöt ja tahot. Esimerkiksi erilaiset nuorisojärjestöt ja yritykset voivat lobata omia asioitaan eduskunnassa tai kunnan päätöksenteossa. Lobbaus on hyvä osa päätöksentekoa, sillä silloin erilaiset äänet pääsevät päätöksenteon aikana kuuluviin.

Lobbaus voi sanana kuulostaa oudolta, mutta on hyvä tapa viedä asioita päätöksentekoon.

NUORTEN
POLITIikka-
KOULU

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

NÄIN VOI VAIKUTTAA

#yhdenvertaisuus

#yhdenvertaisuus

Miten reagoit, kun kohtaat kaupan kassajonossa ihmisen, joka on erilainen kuin sinä? Kierrätkö hänet kaukaa, kohtaatko kuten muutkin vai etkö kiinnitä asiaan edes huomiota? Sinä voit edistää yhdenvertaisuutta omalla toiminnallasi.

Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta koulutuksesta, iästä, sukupuolesta, sukupuoli-identiteetistä, sukupuolen ilmaisusta, seksuaalisesta suuntautumisesta, kansalaisuudesta, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, ihonväristä, kielestä, uskonnosta, asuinpaikasta, vammaisuudesta, terveydentilasta mielipiteestä tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Tämän toteutumiseksi on myös asetettu laki. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Laki velvoittaa viranomaisen, koulutuksen järjestäjän ja työnantajan edistää yhdenvertaisuutta omassa toiminnassaan.

Näin voi vaikuttaa

Sinun kannattaa olla rohkea ja ilmaista mielipiteesi tavalla, joka sopii sinulle. Siten pystyt vaikuttamaan asioihin omasta näkökulmastasi ja omien arvojesi mukaisesti. Todennäköisesti joku toinen pyrkii myös vaikuttamaan asioihin, mutta ei sinun, vaan hänen omasta näkökulmastaan.

Muista, että jokaisella on oma tapansa vaikuttaa ja olla mukana, eikä ole olemassa väärää tapaa!

Sinun mielipiteelläsi on väliä!

Lähteet

Nuorten politiikkakoulu, lainattu 14.8.2020

www.ouka.fi/nuortenpolitiikkakoulu

Finlex, Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014

Mediakasvatusseura ry, Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2019, Medianuoruus – opas aikuisille

https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2019/03/Medianuoruus_web.pdf

Oulun kaupunki, lainattu 17.8.2020

<https://www.ouka.fi/etusivu>

Poliisi, lainattu 14.8.2020

<https://www.poliisi.fi/fi>

Suomen Nuorisovaltuustojen liitto – Nuva ry, lainattu 14.8.2020

<http://www.nuva.fi/mika-nuorisovaltuusto>

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra, lainattu 2.9.2020

www.sitra.fi

Toimeksi.fi, yhdistystoiminta, lainattu 19.8.2020

<https://www.toimeksi.fi/kansalaisille/yhdistystoiminta/>

Yle, mediakompassi, lainattu 19.8.2020

http://vintti.yle.fi/yle.fi/mediakompassi/mediakompassi/7-luokkalaiset/mediataju/median_viestiopas/medialukutaito.htm

Yhdenvertaisuus valtuutettu, yhdenvertaisuus. lainattu 19.8.2020

<https://syrijinta.fi/yhdenvertaisuus>

Tekijät

Tekijät: Marjut Lehtonen ja Noora Mäkinen, Nuorten politiikkakoulu

Graafinen suunnittelu: Marjut Lehtonen, Nuorten politiikkakoulu ja Noora Pesonen, Monetra Oulu Oy, Painatuspalvelut

Paino: Monetra Oulu Oy, Painatuspalvelut, 2020

Kuvat: Canva®

**NUORTEN
POLITIikka-
KOULU**

#NUORTENPOLITIikkAKOULU

OULU

*Sivistys- ja
kulttuuripalvelut*

SITRA